ప్రాచీనగాథాలహరి

బహువ్రీహి

పి. గణపతి శాస్త్రి

"రేపురా! మాపురా! అని ఇంకా ఎన్నిసార్లు తిప్పుతారండీ"

అని గర్జించి అడిగాడు విద్యానాథుడు.

"ఏం జెయ్యను! బాబూ! బేతాళ నాయనింగారు పరబ్రహ్మ వచ్చినా మరి ప్రభు దర్శనం కష్టపడదంటున్నారు! నా వల్ల ఏమవుతుంది?"

అని కొంచెం సర్ది చెప్పాడు సోమయామాత్యుడు.

"ఇన్ని సార్లూ తిప్పి చిట్టచివరికిలాగేనా సన్నాయి నొక్కులు నొక్కడం? ఏమన్న పెద్దమనిషివయ్యా! ఆ మాట మొట్ట మొదటే ఏడవలేకపోయావూ? నే నేదో మరోదారి చూసుకుందునుగా!"

అని ఈసడించి కసిరి కొట్టాడు విద్యానాథుడు.

"మాటలు మాత్రం తిన్నగా రానీ! ఏమిటి నువ్వు చూసుకునేది? గోదారి?" అని ఉద్రేకపడ్డాడు సోమయామాత్యుడు.

"అదిగో! ఆ ఏకవచన ప్రయోగం చేశావంటే మాడు విన్నేం జేస్తానో!"

"ఏమిటయ్యా! నువ్వు చేసేది? ప్రభు దర్శనార్థం వచ్చి పడిగాపులుపడి ఉండవలసిన మనిషి కింత తలపొగరా?"

అని రాసీ రాసీ గంటం అక్కడ పెట్టి లేచి నిలబడ్డాడు సోమయామాత్యుడు. వెంటనే విద్యానాథుడతని మీదికి వెళ్లి విరుచుకుపడ్డాడు.

ఆ పైన విద్యానాథుడు, సోమయామాత్యుడు ఒకరొకరితో గట్టిగా తలపడే దాకా వచ్చింది కాని ఆపక్క నేకూర్చున్న నలుగురైదుగురు విశ్వేశ్వరగ్రహారీకులు ఆ ఇద్దర్నీ చేరిఒక పక్కకీ నెట్టివేశారు. ఎవరికి సర్దిసర్ది చెప్పవలసినట్టు వారికి సర్ది చెప్పారు ఆ ఇద్దరూ మళ్లీ రోషాలు పెంచుకుని ఒకరొకరితో తలపడకుండా ఇద్దరిద్దరు చొప్పున వారిద్దరి జబ్బలు గట్టిగా పట్టుకొన్నారు. అయినా వారిద్దరు పెనుగులాడడం మానలేదు. సోమయామాత్యుడు

మరి విద్యానాథునిపై పరామర్శం మానివేసి పక్కనున్నవారి కేసి చూసూ మండిపడ్డాడు.

"మహారాజ దర్శనం అంటే మాటలా? ఇంకెట్టెకొమ్ములు తిరిగిన వాళ్లే కాళ్లావేళ్లా పడితే చివరికి బేతాళనాయనింగారి దర్శనం కూడా కాలేదు ప్రతి పంచాంగ బ్రాహ్మడికీ మహారాజ దర్శనమేనా?"

"ఇదిగో! కాస్త పెద్దా, పిన్నా తారతమ్యం చూసుకుని మరీ మాటాడు! లేకపోతే నిన్ను, ఆ బేతాళ నాయణ్ణి చెరో జబ్బ దొరకబుచ్చుకుని గోదావరిలోకి విసిరివేస్తాను! ఆ తరవాత నేనే స్వయంగా మహారాజదర్శనానికి వెళ్ళిపోతాను! ఎవ్వరడ్డగిస్తారో చూస్తానుగా!"

సోమయామాత్యుడు మళ్ళీ ఉగ్రుడైపోయాడు. పక్కనున్న ఇద్దరగ్రహారీకులు అతన్ని మరింత గట్టిగా అదిమి పట్టుకున్నారు.

"నిన్ను మహారాజులుంగారి స్కంధావారం దరి మానానాకికూడా చేరనివ్వను! ఏమనుకున్నావో! సోమయామాత్యుడంటే! మాడు నాతడాఖా!"

"నీలాంటి అప్రాచ్యుల్నీ, అశక్తుల్నీ చాలామందినే చూశానులే! నువ్విలాంటవగోముఖవ్యాఘ్రానివని నేను మొదటే అనుమానించాను ఈ పైన నువ్వు చేసేదేమిటో నేను చూస్తానుగా!"

అని కన్నుమూసి కన్ను తెరిచేలోగా విద్యానాథుడక్కడినించి వెళ్ళిపోయాడు. సోమయామాత్యుని వీధిచావడిలో ఒక్కమారుగా వాన కురిసి వెలిసినట్లయింది.

అమాత్యుడు కిందఉంచిన గంటం మళ్ళీ చేతబట్టి తల ఎత్తకుండా ఎంతో గంభీరంగా కవిలె కట్టలు తిరగవెయ్యడం మొదలు పెట్టాగానే చుట్టూ కూర్చున్న వారిలో వెంకటభట్టే మొట్టమొదటగా ప్రసంగం ప్రారంభించాడు.

"ఎందుకాయన కంతటిమిడిసిపాటు? కాస్త ఎదటివారి అంతరం తన అంతరం చూసుకో అక్కరలేదూ? ఇంతకీ ఎవరండీ ఈ విద్యానాథుడు?"

"ఏమో! ఎవడో! ఎవడైతే మనకేం!" అన్నాడు సోమయామాత్యుడు.

"పాపం! మనిషి నెమ్మదేనండీ! ఎందుకిలాగ తొందరపడ్డాడో గాని!" అన్నాడు శేరిభట్టు.

"మీరు గాని ఈయన్ని ఇంతకుపూర్వం ఎక్కడైనా చూశారా?"

అన్నాడు సోమయామాత్యుడు రాసీరాసీ గంటం నిలబెట్టి.

"మాడడమేమిటి? ఆయన్ని బాగానే ఎరుగుదును.

ఆయనది మా మామగారి గ్రామమే. షట్శాస్త్రముల యందున్ను నికరమైన పాండిత్యం కలిగినటువంటి మహావిద్వాంసుడు. అపైన దేవతావాణిలో అనర్గళంగా ఆశువు చెప్పగలిగినటువంటి మహాకవీశ్వరుడు కూడాను. అయితేమాత్రం అన్నప్పుడు

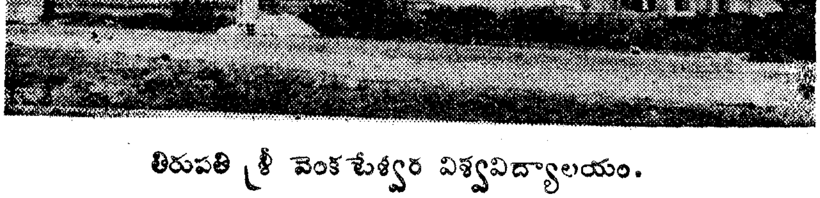

తిరుపతి శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం.

ప్రభుదర్శనం దొరకడమంటే మాటలుటండీ!”

అని సోమయామాత్యుణ్ణి కొంతవరకు సమర్థిస్తూ తన ప్రసంగం చప్పరించేశాడు అమాత్యునికీ ప్రసంగంతో కొంచెం ఊపిరి తిరిగింది.

“మొట్టమొదట దర్శనం సాధ్యపడుతుందేమోననే ధైర్యంతో కొంచెం మాట ఇచ్చాననే అనుకోండి. అయితే అంత మాత్రంచేత నలుగురిలోను పెద్ద పిన్న తారతమ్యం చూడకుండా అలాగ దులిపి వేస్తాడా?”

ఆపైన పేరిందట్టు వ్యంగ్యంగా ఒక చిరునవ్వు విసిరాడు:

“అలాగ దులిపివెయ్యడం తప్పేనను కోండి. కార్యవాదికంతటి గురుసుతనం పనికి రాదు. కాని, మీరు గట్టిగా తలుచుకుంటే ఆయనకొమాత్రం దర్శనం దొరకకపోతుంది గనకనా? ఎందుచేతనో మీకే అలాంటి పట్టింకల్పంకలిగినట్లు కనబడదు.”

“ఎందుకు కలగాలీ! ఈయన మొదటి నించీ ఇదే వరస! తానేదో మహావిద్వాంసుడైతేమాత్రం! ఎదటివాళ్ళేమైనా పురుగులనుకున్నాడా?”

“పాపం రేపురా! మాపురా అని తిప్పితే మరి దర్శనం కాదని కంగారుపడి ఉంటాడు ఇంతకీ మహారాజులంగారిక్కడ ఇంకా ఎన్నాళ్ళుంటారో!”

“ఇంకా ఎన్నాళ్ళేమిటి? ఎల్లుండిఉదయమే గోదావరిదాటి వెళ్ళిపోతూంటేనే!”

అని సోమయామాత్యుడు మళ్ళీ కవిలె కట్టలు తిరగవెయ్యడం మొదలుపెట్టాడు చుట్టూరా కూర్చున్నవారంతా అది చూచి చల్లచల్లగా తమ ఇళ్లకు జారుకున్నారు.

౨

విశ్వేశ్వరాగ్రహారానికి విద్యానాధుడు కొండంత ఆశతో వచ్చాడు ప్రత్యేకంగా అతడక్కడికి రావడానికొక ముఖ్యకారణం ఉంది.

ప్రతాపరుద్రదేవమహీపతి గోదావరికి అవ్వలి ఒడ్డున బలిసిన సాంద్రారణ్యంలో వేటాడనున్నాడన్న వార్త కర్ణాకర్ణిగా అతని చెవినిపడింది ఆ అగ్రహారం గోదావరీతీరాన్ని ఆనుకునేఉంది వేట బలగంతో గోదావరిదాటేముందు మహారాజు విశ్వేశ్వరాగ్రహారంలో రెండు మూడురోజుల పాటు విడిదిచెయ్యడం ఒక పరిపాటి విద్యానాధుడు ముందుగానే ఆ విషయం తెలుసుకున్నాడు

ఎలాగైనా మహారాజు దర్శనం చేసుకోవాలని సంకల్పించాడు. ఆ సంగతి ముందుగా సోమయామాత్యునితో ప్రస్తావించాడు:

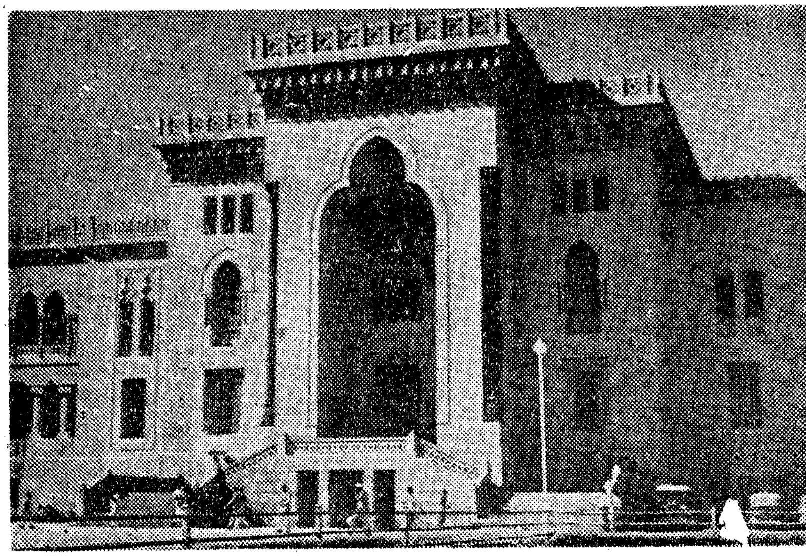

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాదు

“దానికేమిటి? మహారాజు బహు సులభులు! అందులోను మృగయా వినోదం సందర్భంలో విద్వద్గోష్ఠి అంటే వారు చెవి కోసుకుంటారు ఏదో సమయం చూచి నేను దర్శనం ఇప్పించే ఏర్పాటు చేయిస్తాను లెండి!” అని అమాత్యుడు విద్యానాధునికి భరవసా ఇచ్చాడు

కాని మహారాజు అగ్రహారంలో విడిది చెయ్యవలెనని నిర్ణయించుకొన్న మూడురోజులలోను రెండురోజులప్పుడే గడిచిపోయాయి అగ్రహారంలోని నలుగురైదుగురు విద్వాంసులకప్పుడే అనాయాసంగా రాజదర్శనం లభించింది కాని విద్యానాధునికి మాత్రం దర్శనం దొరకలేదు అమాత్యునితో ఎన్నిసారులు చెప్పినా ‘అదిగో ఇదిగో’ అని కాలక్షేపం చేశాడు ఇక ఇంకొక్క రోజే మిగిలిఉన్నదనగా విద్యానాధుడు మేల్కొన్నాడు

అయితే తలవనితలంపుగా ఇప్పుడతనికీ సోమయామాత్యునికీ మధ్య పెద్ద బద్ధవిరోధం ఏర్పడింది తన మీద అమాత్యునికంతటి ఉపేక్షాభావం కలగడానికి గల కారణమేమో విద్యానాధునికి తెలియలేదు మొట్టమొదట సోమయామాత్యునితో ఆ విషయం సంప్రతించినప్పుడతడు కొంచెం సుముఖంగానే ఉన్నాడు తరవాత తరవాత అంటీ అంటనట్టుగా మాట్లాడడం మొదలుపెట్టాడు ఓర్వలేని తనంవల అగ్రహార విద్వాంసులెవరయినా దర్శనం కాకుండా చేయించవలసిందని చెవి కొరికారేమో! లేకపోతే సోమయామాత్యునికి ముట్టవలసిన మామూళ్ళేమైనా ముట్టలేదని అక్కసున్న బయలుదేరిందేమో! ఎవరు చెప్పగలరు?

ఆలోచించగా ఆలోచించగా విద్యానాధునికి దర్శనం దొరక్కపోవడానికీ రెండింటిలోను ఏదో ఒకటి ప్రబలకారణమై ఉండవచ్చునని తోచింది అతనివగ్గరఉన్న నాలుగు వరహాలు దారిబత్తెంకిందే హరించుకుపోయాయి అదీగాక తనవంటి మహావిద్వాంసుడు, కవీ దర్శనానికి వచ్చినా ఈ మామూళ్ళగోలేనా? ఏమిటీదౌర్జన్యం?

అని అవిధమైన ఆవేశంతో అతని హృదయం కుతకుతలాడిపోయింది ఇక ఒకరోజులో ప్రతాపరుద్ర మహీపతి అగ్రహారంలో వేయించిన తన స్కంధావారం యావత్తు ఎత్తివేయించి వేటబలగంతో సహా గోదావరిదాటి వెళ్లిపోతున్నాడు. ఆయన మళ్ళీ తిరిగివచ్చేసరికి ఇంచుమించుగా ఒక పక్షంరోజులు పట్టవచ్చును తిరిగివచ్చేటప్పుడాయన తొందర తొందరగా ఓరుగలు వెళ్లిపోవచ్చును! ఇప్పుడుకాని దర్శనం ఇక ఎప్పుడో అవుతుందనే నమ్మకంమాత్రం ఏమి ఉంది!

అతనికి విశ్వేశ్వరాగ్రహార ప్రాంతం అంతా కొత్త అక్కడివారినెవరినీ ఎరగడు. ఇక ఏమి చెయ్యడానికీ పాలుపోలేదు ఒకమారు వేతాళనాయణ్ణి సందర్శించి ఆయనతో తనకు జరిగిన అన్యాయం అంతా పూసగుచ్చినట్టు చెప్పి తిరిగీ న్యాయ్యం జరిగించవలిసిందని కోరాలని సంకల్పించాడు. వేతాళనాయని దర్శనమైనా దొరుకుతుందో! దొరకదో! అయినా అధైర్యపడక శిష్యుడు భీమేశ్వర శర్మను పిలిచి ఆ విషయం మెలుకువగా

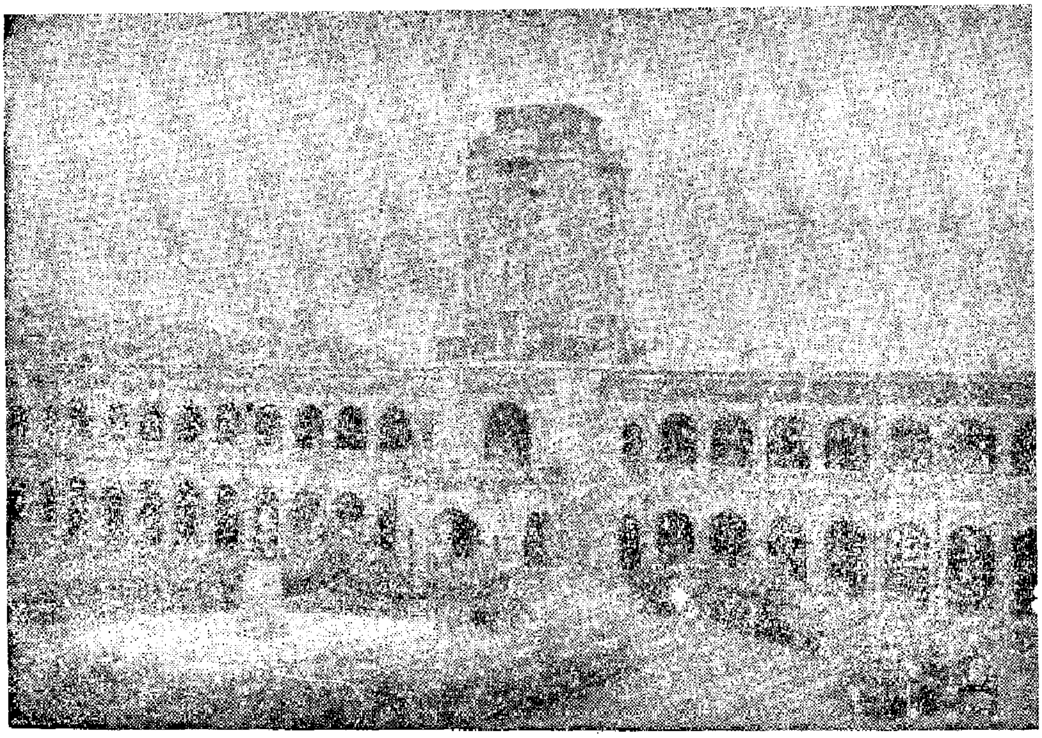

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం, వాల్తేరు.

★ బహువ్రీహి ★

తెలుసుకు రావలిసిందని పంపించాడు అతడు తిరిగి వచ్చేవరకు అర్ధరాత్రిదాకా అలాగే మేలుకుని కూర్చున్నాడు

అర్ధరాత్రివేళ భీమేశ్వరశర్మ తిరిగి వచ్చాడు అతడింకా సమీపానికి రాకుండానే విద్యానాథుడతణ్ణి ప్రశ్నించాడు:

"ఏమిటి బాబూ! ఏం జరిగింది?"

"జరగకూడనిదే జరిగింది! వేతాళ నాయనిం గారు ఎన్ని గడియలు మహారాజ సన్నిధినే ఉండిపోతున్నారట! రాజదర్శనమైనా దొరకవచ్చునుగాని వేతాళనాయనిం గారి దర్శనం దొరకదంటున్నారు."

"అంతేనా!"

"అంతేనండి!"

"ఆ కరణం ఏమంటున్నాడోయ్!"

"సామియామాత్యుని మాటేనా చూరకేది! తన అనుమతిలేనిదే వేతాళనాయనిం గారి దర్శనానికికూడా ఎవ్వరినీ పోనివ్వడం లేదు! ప్రత్యేకంగా అతడలాగ మనమీద కత్తికట్టినప్పుడిక మనమేం చెయ్యగలం?"

"సరే, అబ్బాయీ! అనవసరంగా నీ వేలుపడి దిగులు పడకు! ఇంతదూరం వచ్చి వట్టి చేతుల్తో తిరిగిపోతామా!"

"మీరేదైనా సాహసానికి దిగితేమాత్రం వ్యవహారం ప్రతిఘటించి రాగాన పడుతుంది కొంచెం జాగ్రత్తగా ఆలోచించండి!"

"సరేగాని అస్కంధావారం ఇక్కడికెంతదూరం?"

"ఎంతో నాకు కూత వేటుదూరం కంటె ఎక్కువ ఉండదు."

"గుడారానికి చుట్టూ కావలివాళ్లున్నారా!"

"ఏరో ఉన్నారక్కడక్కడ."

"ద్వారంలోనో!"

"చాలామందే ఉన్నారు" అని మహేశ్వర శర్మ నెమ్మదిగా ఆవలించి ఒక చిటిక వేశాడు

"పాపం నీకు నిద్ర వస్తూండిలా ఉంది పోయిపడుకో!" "మీరొక్కరు అలాగ ఏకాకిగా కూర్చుని మథనపడుతూంటే నాకు మాత్రం కునుకుపడుతుందా!" అన్నాడు భీమేశ్వర శర్మ

"కాదు! కాదు! నేను నువ్వు మళ్ళీ బాగా తెల్లవారు ఝామునే లేవాలి వెళ్ళి పడుకో!"

విద్యానాథుడలాగెందుకన్నాడో భీమేశ్వర శర్మకు తెలియలేదు అడగడానికి ధైర్యం చాలక, అడక్కుండా వెళ్ళిపోవడానికి కాళ్లు రాక అలాగే నిలబడిపోయాడు

"ఇదిగో! నేను పడుకున్నానులే! నువ్వు పోయి పడుకో!"

అని విద్యానాథుడతన్ని పంపించి వేశాడు అలాగే కూర్చుని ఏదో తీవ్రాలోచనలో పడ్డాడు కొంత సేపటి తరువాత అతనికేదో స్ఫురించింది ఆ స్ఫురణలో అతని పెదవిపై మెరుపువంటి చిరునవ్వొక్కమారు తళుక్కుమని మెరిసింది!

3

విశ్వేశ్వరాగ్రహారం అంతా గాఢనిద్రలో మునిగింది కార్తీకమాసం పొగమంచు అగ్రహారం మీద తెల్లని వస్త్రంలా పరుచుకుంది కాని అప్పుడే చంద్రాస్తమయం అయింది క్రమక్రమంగా చీకటి నలుపు మూలలా ఆవరించుకుంది మరి కొంతసేపటికి కొక్కొరో! కో! అని కోడి కూత వినిపించింది

ప్రతి పక్షపు మహారాజు స్కంధావారం లోని వంది మాగధులు మేలుకొలుపులు ప్రారంభించారు వారి గొంతులతో ఇంకా మరికొన్ని కొక్కొరోకోల ధ్వనులు బాగా ప్రతిధ్వనించాయి అలానొక గడియగా నిపోగానే వందిమాగధుల

(66 వ పేజీ చూడండి)

★ బహువ్రీహి ★

(14 వ పేజీ తరువాయి)

తైవారా లాగిపోయాయి. కాని స్కంధావారంలో అక్కడక్కడ వేటకుక్కల అరుపులు, పరిచారకు లటూ ఇటు మసులుతున్న సందడి మాత్రం మందగించలేదు.

ప్రతాపరుద్ర మహారాజు మేలుకొని స్వయంభూదేవస్తుతి పఠిస్తూ నెమ్మదిగా నాలుగువైపులా పరికించి చూచాడు. శిబిరాగార ద్వారంలో పరిచారకులు దొసిలులొగ్గి నిలుచున్నారు. తిరిగీ స్కంధావారం కొంతవరకు సద్దుమణిగింది.

అంతలో మేఘగంభీర స్వరంతో ఒక శ్లోకం వినిపించింది. ఒకే గంభీరస్వరంతో వినిపించినా ఆ స్వరంలో రెండు గొంతులు ఏకీభవించినట్లు స్ఫురించింది. మొట్టమొదటగా ప్రతాపరుద్రదేవుని కా శ్లోకం స్పష్టంగా వినిపించలేదు: కాని అదే శ్లోకం మళ్ళీ మళ్ళీ మారుమోగింది: దానితో అది సుస్పష్టంగా అతని శ్రుతి కుహరంలో ప్రతిధ్వనించింది.

"సకలత్రు ధనుర్ధ రాధినాథే
పృథివీం శాసతి వీరరుద్రదేవే
అభవత్త్విర మగ్రహార పీడా—"

"సకలత్రు ధనుర్ధరులకు అధినాయకు డైన టువంటి వీరప్రతాపరుద్రదేవ మహీపతి పృథివీ పరిపాలన చేస్తూ ఉండగానే, అగ్రహారాలకు వల్లమాలిన పీడ కలిగింది"

అదీ ఆ శ్లోక తాత్పర్యం! ఆ శ్లోకం వినీ వినగానే మహారాజు నిలువునా నీరయిపోయాడు! తన ధర్మపరిపాలనలోనే అగ్రహార పీడా? బ్రాహ్మణాగ్రహారాల కనేక మాన్యాలిచ్చి విద్వత్ప్రపోషకుడని బిరుదు వహించిన తన రాజ్యంలోనే అగ్రహార పీడా? ఇదేమిటి దురన్యాయం?

అని మహారాజెంతో విచారించాడు. తన దండనాయకులవలనో లేక ఇంకా ఇతర అధికారులవల్లనో విశ్వేశ్వరాగ్రహారీకుల కెవరికో ఏదో అన్యాయం జరిగి ఉండవచ్చుననీ, అందువలనే వారెవరో ఆవిధంగా ఆక్రోశిస్తూ ఉండవచ్చునని అనుకొన్నాడు. వెంటనే నిలుచున్న పాటుగా బేతళనాయనింగారిని పిలిపించవలసిందని ఆజ్ఞాపించాడు. బేతాళనాయ డక్కడికివచ్చి చేతులు జోడించి సవినయంగా ప్రతాపరుద్రుని కెదుట నిలుచున్నాడు. మహారాజు వెంటనే ఆమొర విషయం విచారించవలసిందనీ ఆ మొరపెట్టేవారిని తన ఎదట నిలబెట్టవలసిందని ఆజ్ఞాపించాడు. సరిగా అదే సమయంలో మళ్ళీ ఆ ఆక్రోశం వినబడింది. వెంటనే బేతాళనాయుడు డక్కడినుంచి నిష్క్రమించాడు.

మహారాజు తిరిగీ కొంతసేపు విశ్రమించాడు. తెల్లవారేసరికి స్కంధావారంలో ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటుచేసిన కొలువు కూటంలో క్రమంగా బేతాళనాయకుడు, అతని వెనక వెనక ఒదిగిపోతూ చేతులు కట్టుకుని నిలబడిన సోమయాజులు ప్రవేశించారు మరికొంత సేపటికి విద్యానాథుడు కూడా శిష్యుడు భీమేశ్వర శర్మను వెంటబెట్టుకుని అక్కడికి వచ్చాడు.

ప్రతాపరుద్రు డక్కడికి విచ్చేయడంతో అందరు సవినయంగా తలలు వంచి ప్రత్యుత్థాన మర్యాదలు నడిపించారు. మహారాజొక సుఖాసనం మీద కూర్చుండి కొంచెం విశ్రమించినతరవాత బేతాళ నాయకుడు సవినయంగా విజ్ఞప్తి చేశాడు:

"ఏలినవారి కెవిధంగా మనస్తాపం కలిగించినవార మైనామే అని మేమంతా చాలా నొచ్చుకొంటున్నాము. ఇంతకీ ఏమి జరిగిందంటే త్రిలింగదేశం అంతటా పేరుపొందిన విద్యానాథ విద్వాంసులు తమ దర్శనార్థమై విచ్చేసినప్పుడు మన అగ్రహారం కరణం సోమయాజులు వారి విద్వత్తు ఎంతటిదో తెలుసుకోలేక వారిని కొంచెం కించపరిచారట. కావడానికది గొప్ప విద్వదపచారమే! అయితే కవిలె కట్టలు కట్టుకుని కరణాలకు

దీపావళి పండుగకు శృంగారవంతంగా తయారగుటకు

దీపావళి రోజున హిందూ దేశమంతయు భాగ్యదేవత యగు శ్రీ మహాలక్ష్మిని పూజయునర్ప యుపక్రమించుచుందురు.

ఆ సమయములో మీ ఆలోచనలు, ఊహలు ప్రకాశవంతముగానూ, అందముగాను నుండుటలో ఆశ్చర్యమేమియు లేదు. అటులనే మీ దృష్టి ఆఫ్‌గన్ స్నో మీదకు పోవుటలో అది ఆశ్చర్యము కానేరదు మీరు కలుగంటున్న అందమును సంపాదించుటలో మీకు నిజము చూపించగలదు.

ఆఫ్‌గన్ స్నో అందానికిసాధనాలు

తయారు చేయువారు:

ఇ. ఎస్. పటన్‌వాలా, బొంబాయి - 27.

EXPRESS ADVT.

E S P. D. 1956

విద్వత్తుగొడవలేం తెలుస్తాయి? తమరికి శ్రమ కలిగించవలసి వస్తుందనే భయంచేతనే అమాత్యులా విధంగా చేశారట! అపరాధం మన్నించవలసిందని వారు విన్నవించుకొంటున్నారు." అని బేతాళనాయకుడు సోమయామాత్యుణ్ని సమర్థించీ సమర్థించనట్లుగా సమర్థించాడు.

మహారాజు దృష్టి అలవోకగా ఒకమారు సోమయామాత్యుని వైపు తిరిగింది. అమాత్యుడు తల వంచుకున్నాడు.

"మహాప్రభూ! వారి విద్వత్తెంతటిదో తెలియక నేను వారియెడల అపచారం చేసినమాట నిజమే! అయితే వినోదసమయంలో తమ కనవసరంగా శ్రమ కలుగుతుందనే సంకోచం వల్ల నేనలా వ్యవహరించాను."

విద్యానాథుడింకా ఒక కంట కనిపెట్టి చూస్తూనే ఉన్నాడు. బేతాళనాయకుడు నిందంతా నెమ్మదిగా తనమీద తోసివేస్తున్నాడని ఆకళించుకున్నాడు. ప్రతాపరుద్రుని వైపు తిరిగి ఏదో విన్నవించబోయాడు. అది కనిపెట్టి బేతాళనాయకుడడ్డు పడ్డాడు:

"మన సోమయామాత్యులేదో తెలియక తప్పు చేశారనే అనుకుందాము. అయితే విద్యానాథ విద్వాంసులంతటివారు తొందరపడి తమ ధర్మపరిపాలన కంతటికీ కళంకం ఆపాదిస్తూ అవిధంగా — విద్వల్లోకంలో శాశ్వతంగా నిలిచిపోయే శ్లోకం రచించడం మాత్రం భావ్యం కాదేమో అనిపించింది. ఆపైన తమచిత్తం!"

అని అతి వినయంగా చేతులు కట్టుకుని నిలబడ్డాడు. దానితో విద్యానాథుని కిక నోరు తిరగలేదు. రామయామాత్యుడు, బేతాళనాయుడు కలిసి చివరికింతా తన మీదికి తీసుకువచ్చారని గ్రహించుకొన్నాడు. దర్శనం ఇప్పించకపోవడం అపరాధమే అని వారంతటవారే అంగీకరించినప్పుడిక ప్రత్యేకంగా వారిని నిందించవలసింది ఏమి ఉంది? ఒక్క నిమిషం ఆలోచించి అతి గంభీరంగా ఒక చిరునవ్వు నవ్వాడు:

"మహాప్రభూ! ఎంత శ్రమపడినా తమ దర్శనం కాలేదే అనే కించకొద్దీ తెల్లవారుఝామున నేను, నా శిష్యుడు కలిసి ఆ శ్లోకం అంత గంభీరంగా పఠించాము. అయితే అదంతా అసంపూర్తి శ్లోకమే! శ్లోకం అంతా పూర్తిగా చదివితే దానిలో తమ కీర్తిప్రశంసే గాని అపకీర్తి ప్రస్తావనే లేదు! బేతాళనాయునిగా రనవసరంగా నామీద నిందమోపుతున్నారు! అంతే!"

"అయితే ఆ శ్లోకంలో అగ్రహార ప్రస్తావనే లేదా?"

కాన్వాసర్లు కావలెను

నెల 1 కి రు 100 నుండి 300 వరకు తీరిక కాలములో పెట్టుబడి పెట్టనక్కరలేకుండా సంపాదించండి. వివరాలు ఉచితము.

GIRSON KNITTING WORKS, LUDHIANA (31).

నారసింహ లేహ్యము

బంగారుతో చేరినది. మేహము, [illegible], నిస్సత్తువ వగైరా హరించి బలము రక్తవృద్ధి కల్గించును. 20రో. డబ్బీ రు. 3-4-0 పోస్టేజి అ 1-1-0

పి. సి. ఏ అండ్ కో., (ఆయుర్వేద సమాజం) పెరిదేపి (పోస్టు) — నెల్లూరుజిల్లా.

MONEY'S DICTONARY

(English-English-Telugu)

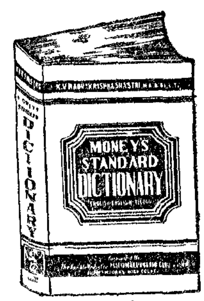

BIGSIZE

20,000 పదములు!

424 పేజీలు!!

వెల రు. 8/4/-

పోస్టేజి రు. 1/2/

A. S. MONEY & Co.,

14, Sambier st, MADRAS-1.

గెలవండి 32,000 గెలవండి

రిజిస్టర్డు నెం 1692 పోటి నెం. S A

మా సీలు అఫిషియల్ కి సొల్యూషన్ ప్రిమియర్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్, మద్రాసు వారివద్ద ఉన్నది. వారి ఆధీకారములో అది ప్రకటించబడును. ప్రథమ బహుమతి ఆల్ కరెక్టు రు. 18,000. రెండవ బహుమతి మొదటి రెండు లైనులు కరెక్టు రు. 6,000 మూడవ బహుమతి మొదటి ఒక లైన్ కరెక్టు రు. 4,000. నాలుగవ బహుమతి మొదటి రెండు నెంబర్లు కరెక్టు రు. 2,500 (మాకీ సొల్యూషన్ ప్రకారం నిలువుగా, అడ్డంగా వుండవలెను.) ఎక్కువ ఎంట్రీలు పంపినవారికి రు. 1,500 ప్రత్యేక బహుమానము. ఆల్ కరెక్టుగా పంపినవారికి ఓ వి. జి. ఇ. సి. రేడియో నెం. వి. సి. 5149. అదనపు బహుమానము. Key S. No. G. (పూర్తిగా ఆల్ కరెక్ట్ పంపినవారు ఒక్కరికన్న యెక్కువగా నున్నచో బహుమానపు విలువ సమానముగ పంచబడును.

50

42

10	11	17	4
5	10	14	7
12	9	3	18
15	6	8	13

ఆఖరు తేది 9-11-56 ఫలితములు 15-11-56

ప్రవేశ రుసుము: ఒక ఎంట్రీకి రు. 1/-; 4 ఎంట్రీలకు రు 3/-; 16 ఎంట్రీలకు రు. 10/- 50 ఎంట్రీలకు రు. 25/-; 100 ఎంట్రీలకు రు 41/.

పూర్తి చేయవలసిన విధానము:- ఈ చదరములో 5 నుండి 20 వరకు గల అంకెలు నిలువునా అడ్డముగా ఏటు కూడినా 50 వచ్చేట్లు వేయాలి ఒక అంకె ఒకమారే వాడాలి. సాదా కాగితముమీద ఎన్ని ఎంట్రీలైనా పంపవచ్చును. ప్రతి ఎంట్రీక్రింద, పంపేవారి పేరు అడ్రసు అంకెలు స్పష్టంగా పెద్ద అక్షరాలతో ఇంగ్లీషులో వ్రాయాలి. సొమ్ము ఇండియన్ పోస్టల్ ఆర్డర్లుగా, లేక మనియార్డర్లుగా పంపాలి. మనియార్డరు రశీదులు యెంట్రీల వెంట పంపవలెను. ప్రతి మనియార్డరు ఫారమునకు జతపరచు కూపనులో సొమ్ము పంపువారు తన పేరు, అడ్రసు ఇంగ్లీషులో వ్రాయవలెను. "వసూలును బట్టి బహుమతుల సొమ్ము మారుచుండును." మేనేజరు తీర్మానము ఆఖరు, కట్టుబడ్డమైనది. 0-4-0 పోస్టు స్టాంపులు. పంపినచో పోస్టులో ఫలితముల లిస్టు పంపబడును. మా ప్రత్యేక రూల్సు, షరతులు బాగా తెలిసినవారే పోటీలో పాల్గొనాలి. ఎంట్రీలు పంపవలసిన అడ్రసు:- STAR Syndicate, 8-A, Savarimuthu Street, Madras-1.

★ బహువ్రీహి ★

అన్నాడు మహారాజెంతో ఆశ్చర్యపడి.

"ఇదిగో! ఆ శ్లోకం అంతా చదువుతున్నాను. ఆలకించండి!"

అని విద్యానాథుడా శ్లోకం అంతా పూర్తిగా చదివాడు:

"నవలక్ష ధనుర్ధరాధినాథే
పృథివీం శాసతి వీరరుద్రదేవే
అభవత్పరమగ్రహార పీడా
కుచకుంభేషు కురంగలోచనానామ్"

ఆఖరి పాదం చేర్చి చదవడంతో ఆ శ్లోకం అర్థం అంతా తారుమారైపోయింది.

"వీరప్రతాపరుద్ర మహీపతి పృథివి పరిపాలిస్తూండగా కురంగలోచనలైన అంగనల కుచకుంభములమీది అగ్ర-హారాలకు-అంటే ముందున్న ముత్యాల హారాలకు-పీడనం కలిగింది."

అని మాత్రమే అర్థం వచ్చింది. ఆ చమత్కారం గ్రహించిన మహారాజు విద్యానాథుని కవితాశక్తి కానందించి అతన్ని అనేక విధాల ప్రశంసించాడు. చివరికి బేతాళనాయనికీ, రామయామాత్యునికీ కూడా ఆ కొత్త అర్థం బాగున్నదనక తప్పలేదు. ఇక చేసేదేమీ లేక వారుకూడా విద్యానాథుని పాండిత్యప్రశంస ప్రారంభించారు మహారాజు విద్యానాథునికింకా ఎన్నో బహూకృతు లందించాడు: "విద్యానాథ విద్వాంసులకు విశ్వేశ్వరాగ్రహారంలో సస్యశ్యామలమైన పదిపుట్లు సుక్షేత్ర ఖండిక సర్వకర పరిహారంగా ధారాదత్తం చెయ్యవలెనని నిశ్చయించాము." అని బేతాళనాయనివైపు చూచాడు. బేతాళనాయుడు సోమయామాత్యునివైపు చూచాడు. సోమయామాత్యుడు తడుముకోకుండా వెంటనే సమాధానం చెప్పాడు.

"మహాప్రభూ! అగ్రహారంలో మన తటాకోత్తర భాగంలో ఉండుకున్న పదిపుట్లుభూమి సాక్షాత్తు బంగారంవంటి సుక్షేత్ర ఖండిక! అన్నాడు.

"అయితే రేపుదయం అదేవారికి ధారాదత్తం చేస్తున్నాము."

అని మహారాజు విద్యానాథునికెంతో ఆదరంగా వీడ్కోలిచ్చి పంపించివేశాడు.

ఆసమయంలో బేతాళనాయుడు, సోమయామాత్యుడు ఒకరి మొహం లొకరు చూచుకుని చిరునవ్వులు నవ్వుకున్నారు. ఆ మరునాటి ఉదయమే ప్రతాపరుద్రుడు విద్యానాథునికాభూమి అంతా ధారాదత్తంచేసి వేట బలగంతో సహా గోదావరిదాటి వెళ్ళిపోయాడు.

౪

మహారాజు చేసిన ఆ అఖండ సత్కారానికి విద్యానాథుడెంతో ఆనందించాడు. "త్రిలింగ ప్రభువుల విద్యాదరణ ఈనాటిదా!" అని కాకతీయ మహారాజుల వదాన్యత ఆకాశానికి ఎత్తివేశాడు

మహారాజు గోదావరిదాటి వెళ్ళిపోయిన మరునాడు తనకు ధారాదత్తంచేసిన సుక్షేత్ర ఖండిక అంతా ఒక్కమారు కళ్ళారాచూచుకోవాలని ఉబలాటపడ్డాడు. శిష్యుడు భీమేశ్వర శర్మతో కలిసి అక్కడికి వెళ్లాడు.

అది ఆకాశమంత చెరువు అప్పుడప్పుడే వికసించిన తామరపూవులతో కలకలలాడుతూ వేయి చేతులతో అతని నాహ్వానిస్తున్నట్లు కనిపించింది.

విద్యానాథుడు ఎంతో సంతోషంతో చెరువుగట్టెక్కి దానికి ఉత్తరదిక్కుగా ఉన్న తన భూభాగంఅంతా జాగ్రత్తగా పరిశీలించిచూచాడు. ఆ ప్రదేశం అంతా చూడగానే అతని నవనాడులూ కుంగిపోయాయి! అతనికెదురుగా కనిపించిన పదిపుట్లభూమి చాలాకరకు కట్టి చవిటిసర్ర!

అది చూడగానే అతనికి సోమయామాత్యుడు చేసినద్రోహం అంతా కళ్ళకుకట్టినట్టెదురుగా ప్రత్యక్ష్యమైంది! ఎక్కడో రెండు మూడెకరాలలో మాత్రం కొంచెం మెట్టవ్యవసాయం సాగుతూంది. అంతే! మళ్ళీ దక్షిణంగా తిరిగిచూచాడు.

తటాకానికి దక్షిణదిశగా కనిపించిన పదిపుట్లభూమి నిజంగా బంగారువంటి సుక్షేత్రఖండికే! ఆభూమిచూడగానే విద్యానాథుని కళ్ళల్లో వేడికన్నీరంతా ఆవిరిగా మారిపోయింది.

"రామయామాత్యుడు నాకొంపనిలువునా తవ్వేశాడు! అలాంటి గోముఖవ్యాఘ్రంతో పెట్టుకున్న బలవద్విరోధంవల్లే నాకింతటి దుర్గతి పట్టింది."

అని అలాగ కుమిలిపోతున్న విద్యానాథుని కిక కాళ్లాడలేదు. అయినా భీమేశ్వరశర్మను వెంటబెట్టుకుని సోమయామాత్యుని దగ్గిరికి వెళ్ళిపోయాడు. అమాత్యుడతని నెంతో ఆప్యాయంగా గౌరవించాడు. ఎక్కడా చెక్కుచెదర లేదు!

"మీ వంటి మహావిద్వాంసులకు నేమేమని మనవి చెయ్యగలం! ఇదిగో మహారాజానుమతితో బేతాళనాయనింగారు స్వయంగా చెక్కించిన తామ్రశాసనం! చిత్తగించండి! దీనిలో తటాకోత్తర ఖండములో ఉండుకున్న పదిపుట్ల భూమి మీకు ధారాదత్తం చేసినట్లుంది ఇది స్వయంగా మహారాజే వేయించిన తామ్రశాసనం! దీనిలో మా ప్రమేయం ఏమి ఉంది?"

ఆ మాటలతో విద్యానాథుని తల కొట్టివేసినట్లయింది. కాని ఆ తామ్రశాసనం చూచిన క్షణంలో అతని కేదో స్ఫురించింది. వెంటనే భీమేశ్వరశర్మను వెంటబెట్టుకొని తటాకానికి దక్షిణంగా ఉన్న భూభాగంలోకి వెళ్ళి అక్కడి పాలికాపులతో ఆ భాగంలో పదిపుట్ల భూమి మహారాజు స్వయంగా తనకు ధారాదత్తం చేశారని ఇక వారంతా తనకే పాలికాపులుగా వ్యవహరించాలని ఆజ్ఞాపించాడు.

వారంతా మహారాజు సత్కారకథ విన్నారు. అందుచేత వెంటనే సరేనని అంగీకరించారు. ఆవిషయం చల్లచల్లగా సోమయామాత్యుని చెవిలో పడింది.

అది వినీవినగానే అతడు విద్యానాథుని దగిరకు వచ్చాడు. లేని దురహంకారం తెచ్చిపెట్టుకుని విద్యానాథుణ్ణి బెదిరించాడు:

"మీకు ధారాదత్తంచేసినది ఉత్తరఖండం గాని దక్షిణఖండం కానేకాదు! మీరు చేసింది ఘోరం దురాక్రమణం! వెంటనే అక్కడినించి తొలగకపోతే ఈ వ్యవహారం

ఋతుక్రమం ఆలస్యమైతే

విచారపడవద్దు పేరొందిన దేవి పిల్సు వాడండి. ఇండియాలోను, విదేశాలలోను ఈ పిల్సు వాడిన వారు అయాచితంగా అనేక యోగ్యతా పత్రములను పంపియున్నారు. సూచనలు: "దేవిపిల్సు", ముఖ్యంగా ఆలస్యమైనా, క్రమంగా రాకపోయినా, బాధతోకూడిన, లేక ఆగిపోయిన బహిష్టు మరియు అమెనోరియా, డిస్‌మెనోరియా, ల్యుకోరియా మొదలైన అన్నిటికి దేవీపిల్సు బాగుగా గుణం ఇచ్చును ఖరీదు: పూర్తి కోర్సు 28 బిళ్ళలు రు. 11/-సగం కోర్సు 14 మాత్రలు రు. 6-8-0 (వి. పి. పి. అదనం) ప్రతిచోటా దొరకును.

సీనుఅండ్‌కంపెనీ, 28 K. తాండవరాయ గ్రామణివీధి, తండయార్ పేట, మద్రాస్-21

(Advt Permitted under G. O. Ms No 1121, Health.)

యావత్తూ మళ్ళీ మహారాజులుంగారిదాకా వెళ్ళిపోతుంది జాగ్రత్త!"

విద్యానాథుడు మండిపడ్డాడు

"నీ దిక్కున్నచోట చెప్పుకో! నేను చేసింది దురాక్రమణం కానేకాదు! నీవు చేసిన ద్రోహానికి సరిగా తగిన శాస్తి తెలిసిందా?"

"ఏమయ్యోయ్! నా మాట విను! ఇది ధర్మంకాదు అనవసరంగా ఆపద పాలై పోతావు సుమా!"

"హాహా! ఇంతా చేసి ఇంకా ధర్మపన్నాలేకరువు పెడుతున్నావా?"

అని విద్యానాథుడతన్ని కసిరికొట్టేశాడు సోమయామాత్యునికి కావలిసిందీ అదే! వెంటనే ఆ వ్యవహారం అంతా మహారాజు వెంటనున్న బేతాళనాయని వరకు వెళ్ళిపోయింది నాయడది చల్లగా మహారాజు చెవిలో వేశాడు

విశ్వేశ్వరాగ్రహారం అంతా విద్యానాథునికీ సోమయామాత్యునికీ మధ్య చెలరేగిన వివాదంతో అట్టుడికిపోయినట్టుడికిపోయింది అగ్రహారంలోనివారంతా ఏకగ్రీవంగా విద్యానాథునిదే తప్పన్నారు అమాత్యునికీ తనకు పడకపోతే అపగ మరోకవిధంగా సాధించుకోవాలిగాని అలాగ దురాక్రమణం చెయ్యడం చాలా తప్పని ఖండించారు

ప్రతాపరుద్ర మహారాజు మృగయా వినోదం ముగించుకొని తిరిగివస్తూ మళ్ళీ విశ్వేశ్వరాగ్రహారంలో విడిది చేశాడు ప్రత్యేకంగా విద్యానాథ సోమయామాత్యుల వివాదం పరిష్కరించడానికని అక్కడ తన ఉనికి ఇంకొక్క రోజెక్కువ పొడిగించాడు

స్కంధావారంలోను,అ పరిసరాలలోను, అగ్రహారీకులంతా కిటకిటలాడిపోయారు వివాదపరిశీలన ప్రారంభానికి ముందుగా బేతాళనాయడు సవినయంగా లేచినిలబడి వివాదవ్యవహారంసంగ్రహంగావిశదపరిచాడు

"మహారాజా! తమరు విద్యానాథవిద్వాంసులకిప్పించిన భూభాగం విషయంలో పెద్ద వివాదం బయలుదేరింది తాము దయచేయించినతామ్రశాసనంలో తటాకోత్తర భూభాగం అని స్పష్టంగా ఉల్లేఖింపబడి ఉంది అయితే విద్యానాథులు దానికివ్యతిరేకంగా తటాకానికి దక్షిణ భూభాగంలో పదిపుట్లభూమి ఆక్రమించుకొన్నారు 'తటాకోత్తర ఖండ'మని స్వయంగా తమరు కూడా వాచా సెలవిచ్చారు కాని చివరికి జరిగినదిది అపైన తమ చిత్తం"

మహారాజు దృష్టి విద్యానాథునివైపు తిరిగింది విద్యానాథుడు విన్నవించుకొన్నాడు "నేను అక్షరాలా తమరు దయచేయించిన తామ్రశాసనంప్రకారమే నడుచుకొన్నాను దీనిలో నేను చేసినదురాక్రమణం ఏమీలేదు!"

దానిమీద బేతాళనాయడు అడిగాడు

"తాము దక్షిణభాగం ఆక్రమించుకొన్నమాట నిజమే కదా?"

అవును! నిజమే!

"అయితే 'తటాకోత్తర భూభాగం' అంటే 'దక్షిణ భాగం' ఎలాగ అవుతుంది?"

విద్యానాథుడొక్క నవ్వు నవ్వాడు

తటాకం ఉత్తరంగా కలిగిన భూభాగం అంటే దక్షిణభాగం కాదా? నామాటమీద నమ్మికలేకపోతే విద్వాంసుల నెవరినైనా అడిగిచూడండి!"

ఆ సమాధానంతో స్కంధావారంలో అంతటా ప్రకంపలు, సాధువాదాలు చెలరేగాయి సోమయామాత్యుడు షష్ఠీతత్పురుష సమాసం ప్రకారం తటాకమునకు 'ఉత్తరమైన' అని అర్థం చేసుకున్నాడు అయితే దానికి విద్యానాథుడు 'తటాకము ఉత్తరంగా కలిగిన' ని బహువ్రీహి సమాసం ప్రకారం అర్థం చెప్పాడ ఆ అర్థంతో ఉత్తర దక్షిణాలు తారుమారై ఉత్తరం దక్షిణంగా మారిపోయింది! ఆ అర్థం కాదనడానికింక ఎవరికి గుండెలున్నాయి? అనిర్వచనంవినగానే సోమయామాత్యుని గుండె దిగజారిపోయింది ముచ్చెమటలు పోశాయి మహారాజు విద్యానాథుని వాక్చమత్కృతికీ, శాక దక్ష్యానికి ఎంతో ఆనందించాడు

"అయితే తాముది 'బహువ్రీహి' చేశారన్నమాట! అంతేనా?"

అని ఎంతో ఆప్యాయంగా అడిగాడు

"తమవంటి వారు నావంటివానికి బహూకరించిన భూభాగం 'బహువ్రీహి' కాక 'అల్పవ్రీహి' అవుతుందా? తాము "నాకు సస్యశ్యామలమైన' సుక్షేత్ర ఖండిక బహూకరించాలని సంకల్పించారు సోమయాత్యులు పటిచవిటి నేల ఇప్పించాలని పుట్టపన్నారు కాని తమ సత్సంకల్పం ప్రకారం తామిచ్చిన నేల 'బహువ్రీహి' అయిందిగాని 'అల్పవ్రీహి' కాలేదు "

'వ్రీహి' అంటే ధాన్యమని అర్థం బహువ్రీహి అంటే బాగా ధాన్యం పండే నేల అనికూడా అర్థం చెప్పవచ్చును ఆ పదంమీద విద్యానాథుని వ్యాఖ్యానం వినగానే మహారాజు, సభాస్తారులు మళ్ళీమహాశ్చర్యంతో నిశ్చేష్టులై పోయారు

కాని సోమయామాత్యుడు, బేతాళనాయడు వంచిన తలలిక పైకెత్తలేకపోయారు

"విద్యానాథ విద్వాంసు లీక్షణం నుంచీ మాత్రిలింగ సామ్రాజ్య స్థాన విద్వాంసులు!"

అన్నాడు ప్రతాపరుద్రమహీపతి!

ఉత్తర క్షణంలో విద్యానాథుడు ముక్తకంఠంతో తన ప్రశస్తి శ్లోకం మళ్ళీ ఉత్సాహంతో పఠించాడు

"నవ లక్ష ధను ర్ధరాధి నాథే
పృథివీం శాసతి వీరరుద్రదేవే
అధివత్సర మగ్రహార పీడా
కుచయుం శేషు కురంగ లోచనానామ్"

వెంటనే స్కంధావారంలో అంతటా ప్రశంసాపరంపరలాకాశమంటగా మిన్నంటుకొన్నాయి!

★

అధైర్య పడవద్దు

శాస్త్రీయమైన, నిజమైన SEX—ADVICE పొందవచ్చును మీకు ఉండుకొన్న లక్షణములు వ్రాయుమూ, యింకా వివరాలకు కవరు పంపేది

డాక్టరు రత్నంసన్స్,(Estd 1904)
మలకపేట బిల్డింగ్సు—హైదరాబాద్-8.
(దక్కన్)

ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణోత్సవ సందర్భమున
మా ఖాతాదారులకు శుభాకాంక్షలు
'మైలాండ్' సూపర్

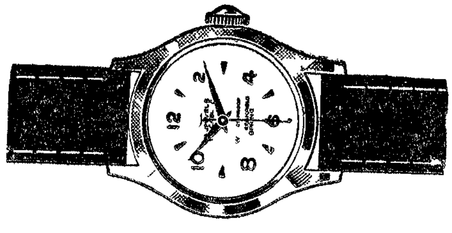

వాచీలనే ఉపయోగించుడు

21 జ్యూయల్సు స్విస్ వాచ్ రు 120 లు

ఏజంట్లు
మినర్వా వాచ్ కంపెనీ, విజయవాడ-1.